

Les campanes de la Catedral de Mallorca: la més antiga música viva

La campana és un instrument misteriós: no sols conserva la seua mateixa veu al llarg dels segles; també transmet, amb els seus sons, els més elevats sentiments. Però la campana no està sola: els jous, de fusta o de ferro; els campanars, oberts o tancats; els tocs, repetitius o creatius, formen un conjunt inseparable, i que ens relliga, a través de la música, amb el passat i el futur, amb els sentiments i les creences.

El conjunt és molt delicat: no en va la campana és un objecte fràgil, que pot durar deu segles o deu anys. Però, a més a més, si cap dels elements canvia, el conjunt perd la màgia sonora, l'encant de la música antiga més alta i més comunitària.

El joc de campanes de la Catedral de Mallorca és absolutament excepcional. Cap a 1312 van fer una sèrie d'almenys sis campanes, foses per un autor encara desconegut, de les quals les cinc menors han arribat fins als nostres dies; es tracta, sense dubte, del més ample i antic conjunt de campanes gòtiques conservat en totes les Catedrals d'Europa. La major d'aquestes sis, N'Antònia, ja fou refosa, "330 anys després", en 1642. És una de les tres campanes grans.

Na Bàrbara, de 1765, és encara major. Però serà N'Aloi, amb 2 metres de diàmetre, la major, la més nova, la qual està envoltada de mítiques referències... No en va és, de les 40 campanes més grans de les Catedrals d'Espanya la major en moviment; les altres 10 que van per davant d'ella, estan immòbils...

Els tocs antics, ben documentats, desaparegueren degut a la seua complexitat i al nombre de campanars que calia per sonar-los: dotze per a N'Aloi; quatre per a Na Bàrbara, dos per a N'Antònia i sis mes per a les altres campanes.... Vint-i-quatre o vint-i-cinc persones unides per produir, en aquells dies del Corpus, una música antiga com la Catedral, i que emmarca des de fa segles, els actes rituals i quotidians de la Ciutat de Palma.

Amb el temps, les campanes anaren perdent la seua veu, i una de les cinc antigues fou apartada, en espera de noves tecnologies que li permeteren retrobar la seua veu secular, substituïda provisionalment per una nova, de veu ben distinta. També foren canviats els jous de fusta, ara conservats en altres sales del campanar, substituïts per contrapesos de ferro, molt més senzills i de distinta sonoritat. Les mans amoroses dels campanars foren canviades per motors continus: una tecnologia ara superada, però en el seu moment la millor existent. Amb tant de canvi només quedava la campana major, N'Aloi, reservada per als tocs manuals, i moguda amb un esforç menor... però amb una veu tan distinta! I els tocs, tan simplificats, tan allunyats de les tradicions de la Seu...

La música, la més antiga, sonora i compartida música de la Catedral era – i és ara – un so de campanes, més o menys confús, més o menys sonor, però que encara desperta sentiments i enyorances.

Ara pot arribar el moment per recuperar aquell antic instrument format pel campanar, les campanes i els tocs de la Catedral de Mallorca. La tecnologia actual permet de retrobar la veu perduda de la campana esquerdada, de reposar els jous de fusta antics, i de recuperar els tocs històrics, interpretats per mecanismes governats per ordinadors i que sonen a la manera antiga, sense impedir la possibilitat, sempre creativa, dels tocs manuals.

És de veres que no seria la primera Catedral del nostre entorn cultural a ser restaurada, per recuperar la sonoritat històrica dels tocs de campanes, però també és de veres que cap de les Catedrals del nostre entorn, lingüístic, estatal o europeu, compta amb un conjunt tan nombrós de campanes antigues, i que poden tornar a sonar a la manera tradicional, omplint paisatges i cors d'aquelles campanades compartides al llarg de set-cents anys.

Actuacions proposades

- Soldar la campana esquerdada, per recuperar la veu original
- Baixar les 8 campanes menors i restaurar-les, netejant-les.
- Baixar els 9 jous de fusta i restaurar-los.
- Presentar les campanes restaurades abans de tornar-les a pujar al campanar
- Reposar les instal·lacions tradicionals (jous de fusta, batalls de ferro forjat), per recuperar la sonoritat original
- Instal·lar uns mecanismes capaços de reproduir els tocs històrics, sense impedir els tocs manuals
- Programar un conjunt de tocs, basats en les partitures històriques i adaptats a les necessitats actuals culturals i culturals
- Interpretar un gran concert de les campanes de la Catedral de Mallorca, una volta restaurades, per presentar-les al mon.

Importància de les campanes

- El major conjunt de campanes medievals de les catedrals d'Europa (cinc campanes de 1314)
- La major campana en moviment de les Catedrals d'Espanya (N'Aloi, de 2 metres de diàmetre)
- Un conjunt de campanes molt antigues, en funcionament: 5 del segle XIV; 1 del XVII, 2 del XVIII i 1 del XIX.